

Izvirni znanstveni članek (1.01)
 Bogoslovni vestnik 75 (2015) 3,487—494
 UDK: 272-732.3-45
 Besedilo prejeto: 08/2015; sprejeto: 09/2015

Barbara Simonič

Ranljivost sodobnih družin in spodbuda k materinski rahločutnosti v pastoralni skrbi za družine

Povzetek: Sinodalno poročilo *Relatio synodi* tretjega izrednega splošnega zasedanja škofovske sinode spodbuja k oznanjevanju evangelija v različnih realnih življenjskih okoljih, kjer so sodobne družine. Poleg pomembnosti pastoralnega dela z družinami, ki so zveste evangelijskemu nauku in v katerih so navzoči osrečujoči in kvalitetni odnosi, so izpostavljeni pastoralni izzivi dela z družinami, ki se v realnem življenju znajdejo na razpotju. Tudi v teh družinah živijo božji otroci, ki so v očeh Boga prav tako neprecenljivi in mora tudi nje doseči sporočilo evangelija. V prispevku se bomo osredotočili na temeljne vidike ranljivih trenutkov in stanj družinskega življenja in opozorili na pomen razvijanja spoštljive in sočutne drže do teh procesov; to je v luči poročila *Relatio synodi* tudi temeljno izhodišče razmišljanja o možnostih pastoralnega dela z družinami.

Ključne besede: družina, sinoda, ranljivost, empatija, pastorala družine

Abstract: **Vulnerability of Modern Families and an Encouragement of Maternal Sensibility in Pastoral Care of Families**

The synodal report *Relatio synodi* of the third extraordinary general assembly of the Synod of Bishops encourages the preaching of the Gospel in various real-life environments where modern families live. In addition to presenting the importance of pastoral work with families that are faithful to the teachings of the Gospel and nurture happy and quality relationships, this contribution puts forth the challenges of pastoral work with families that find themselves at a crossroads. There are God's children in these families too who are just as priceless in the eyes of God and need to hear the message of the Gospel. This article focuses on the fundamental aspects of the vulnerable moments and circumstances in family life and highlights the importance of developing a respectful and compassionate attitude toward these processes, which in the light of the *Relatio synodi* is also a fundamental premise guiding the possibilities of pastoral work with families.

Key words: family, synod, vulnerability, empathy, pastoral care of families

1. Uvod

Cerkev je z drugim vatikanskim cerkvenim zborom postavila družinsko pastoralo med eno od prednostnih nalog nove evangelizacije. Apostolsko pismo o družini *Familiaris consortio* (1981), ki je temeljni dokument družinske pastorale, je bil dopolnjen s številnimi pomembnimi smernicami in spodbudami (*Smernice za vzgojo človeške ljubezni* (1983), *Pismo družinam* (1994), *Človeška spolnost – resnica in pomen* (1996), *Direktorij družinske pastorale za Cerkev v Italiji* (1997) itd.), z mnogimi spremembami sodobnega načina življenja pa se porajajo vedno novi pastoralni izzivi. V kontinuumu iskanja odgovorov Cerkve na izzive pastoralnega dela z družino se eden od njih nakazuje tudi v redni škofovski sinodi oktobra 2015 v Rimu. Že v pripravi na sinodo, katere del je izredna škofovska sinoda, pa so se oblikovale smernice, ki so povzete v sinodalnem poročilu *Relatio synodi* in pomenijo pripravljalno gradivo za redno sinodo.

2. Družina na razpotju: med realnostjo in idealom

Družinski odnosi so lahko vir najgloblje sreče, topline in zadovoljstva ali pa največje stiske in travme. Številne raziskave družinskega življenja kažejo, da so mnogi ljudje danes zaskrbljeni za svoje družine, manjka jim upanja v lepšo prihodnost. V vseh družinah, tudi v krščanskih, so navzoči konflikti, napetosti, nerahločutnost, težave v komunikaciji, včasih tudi več zlorab, kakor smo si pripravljene priznati. Družinski člani se soočajo z neskončnimi družbenimi in poklicnimi zahtevami, ki jih oropajo njihovega časa, jih odtujujejo, uničujejo družinsko enotnost in stabilnost. Številne silnice in pritiski pretresajo domove in povzročajo, da se družine rušijo. S tem nastopijo tri glavne posledice: katastrofalne spremembe v družini, nenehen pritisk in/ali vztrajen pesimizem (Collins 1995, 5).

V *Relatio synodi* je začititi usmerjenost k temu, da se družina obravnava takšna, kakor je, to pomeni: kot tista, ki je med realnostjo vseh zgoraj omenjenih preloznic in silnic usmerjena k iskanju ideala. Idealno družino bi lahko opredelili kot občestvo življenja in ljubezni, v katerem so doma lepota, toplina in dostojanstvo. V vsaki realni družini odseva usmerjenost k temu idealu. Vendar pa resnična družina navadno ni idealna, ampak je to družina, v realnosti hrepeneča po idealnosti. Resničnost družine je v njeni večplastnosti, ima svetlobe in sence (*Relatio synodi*, tč. 4). V zemeljski razsežnosti bo vedno tudi preskušana, nepopolna in grešna. Sinodalno poročilo *Relatio synodi* spodbuja k skrbi za vse družine, tako za tiste družine, ki ostajajo zveste evangeliju, kakor za družine, ki so se na tej poti oddaljile ali izgubile, in pravi: »Evangelij družine goji tudi tista semena, ki še niso zrela, in mora negovati tista drevesa, ki so se posušila in jih ne smemo zanemarjati.« (*Relatio synodi*, tč. 23) Najlaže je oznanjati evangelij tam, kjer so ljudje za to odprti in poslušni, veliko težje pa tam, kjer sta odpor in nezanimanje. Vendar tudi so v takšnih okoljih nahajajo osebe, ki jim – kakor vsem drugim – pripada dostojanstvo božjih otrok in je tudi njim namenjeno oznanilo evangelija.

Vsaka družina je edinstvena. To vpliva na to, kako se bodo družinski člani soočali s težavami in tudi na to, kako lahko pristopamo k njim. Poznamo več dejavnikov, ki jih je treba upoštevati pri delu z družino, ob zavedanju, da je vsaka nekaj posebnega: dogodki, izkušnje, stres in vplivi iz preteklosti, ki lahko opredeljujejo delovanje družine skozi desetletja; dogodki in vplivi iz sedanosti, ki določajo, kako se bo družinska dinamika razvijala; svetovni nazor družinskih članov, ki je problem zlasti takrat, kadar so pogledi družinskih članov različni med seboj; pričakovanja glede prihodnosti, ki so zlasti problematična, ko družinski člani glede prihodnosti izgubljajo vse upanje; odločitve o pomembnih življenjskih okoliščinah, ki spremenijo ravnovesje družinskega delovanja; razvojne faze družinskega življenja, od katerih vsaka prinaša različne izzive in priložnosti; rasne in kulturne razlike, zaradi katerih se nekatere družine težko prilagodijo okolju in se ne čutijo sprejete; mesto za Boga, s tem mislimo na to, kako družina vključuje religiozno dimenzijo v vsakodnevno življenje (Bahovec 2014a, 462; Collins 2007, 590–591; Rijavec Klobučar 2015). Za razumevanje globine in širine dinamike v današnjih družinah in pri načrtovanju pastoralnih pristopov se moramo torej najprej poglobiti v težavne in večkrat travmatične trenutke družinskega življenja, saj je le tako mogoče najti konkretne odgovore v nastalih situacijah, ki so velikokrat že kritične (Gostečnik 2008, 363).

Ne glede na vsa alarmantna stanja pa je družina še vedno šola človečnosti, v kateri se dogaja človekovo pristno poosebljenje. V družini se človek nauči vztrajnosti in veselja do dela, bratske ljubezni in velikodušnega odpuščanja, češčenja Boga, molitve in darovanja (KKC 1657). Družina je tudi eno najbolj pomembnih okolij za srečanje ljudi z vero, torej za evangelizacijo, pa tudi za skupno življenje ljudi na sploh. Cerkev se s sinodo o družini tega zaveda, zato je usmerjena v iskanje, kako čimbolj prisluhniti življenju, kakršno je, in se spustiti v proces iskanja prenovitve načinov, kako delati z družino in zanjo (Bahovec 2014b, 459).

3. Ko ranjenost postane ranljivost

Relatio synodi izpostavlja nekatere realne situacije, ko so družine še posebno ranjene; to prinaša posebne izzive pastoralnemu delu: veliko družin živi samo z enim od staršev, število ločitev narašča, otroci so žrtve družinskih razprtij, očetje so odsotni, dogaja se nasilje nad šibkejšimi, tu so spolne zlorabe otrok, navzoč je individualizem itd. Ta stanja bi lahko razumeli kot simptome neke bolezni, ki pa ima globlje vzroke. Kot skupni imenovalec vsemu bi lahko prepoznali krizo odnosov, v ozadju katere je strah pred resnično bližino, pred zaupanjem, dvom v zvestobo in negotovost. Morda se danes bolj kakor kadarkoli prej zdi, da so odnosi nekaj najbolj krhkega. Vendar je le z vero v moč in lepoto odnosov in z zavedanjem o obstoju globlje dinamike mogoče spreminjati tudi najbolj brezupna stanja oziroma simptome (Simonič idr. 2013, 346–347).

O vseh »sencah« družinskega življenja bi lahko rekli, da so družine in posamezni člani ranjeni, saj se srečujejo s številnimi preizkušnjami, ki jih velikokrat spravijo na kolena. Čutijo se prizadete, nemočne, krhke, doživljajo krivico, imajo se za

zaznamovani. V takšnih trenutkih je ključnega pomena transformacija občutka ranjenosti v občutek ranljivosti. Razlika med tema dvema stanjema je, da se osebe v občutku ranjenosti zaprejo vase, saj se bojijo biti še bolj prizadete, pri tem pa je zaprtost obramba pred možnostjo nadaljnje ranjenosti. Ranljivost pa je stanje, ki ne označuje le neke pomanjkljivosti in s tem potenciala za večjo ogroženost, ampak se razvije, ko v se v ranjenosti odpremo, ko nam ni težko pokazati nepopolnosti in ko v tej krhkosti hrepenimo po varnem zatočišču, v katerem bomo v ranjenosti sprejeti in zaščiteni. To pa je mogoče samo v okolju, v katerem sta navzoča varnost in zaupanje (Rahne Mandelj 2015, 26–27). Tedaj je ranljivost nekaj pozitivnega, saj v sprejetosti v ranjenosti in v zavesti, da ne bo še bolj ranjena, oseba tvega, opusti obrambe in skrivanje ter je odprta za rast in spremembo.

Zato je smiseln razmislek o tem, kako se v pastoralnem delu zares približati tej ranjenosti, da se ne bo še bolj poglobila, ampak da se bodo ljudje v svoji ranljivosti čutili nagovorjene, sprejete in ne zavržene. Le tako bo v ranljivosti mogoče najti potenciale za spremembo in razvoj. Kakšna naj bo torej drža, ki bo resnično zagotavljala občutke varnosti in sprejetosti?

4. Oznanjevanje evangelija s skrbnostjo in nežnostjo matere

Kakor odnosi lahko bolijo in ranijo, imajo tudi možnost preoblikovanja. Tudi pastoralna poteka in se udejanja samo prek odnosa. Če pristanemo na to, da je ranljivost potencial, potem moramo razmišljati v smeri tega, kakšni naj bi bili odnosi, ko pristopamo k ranljivim osebam. Če ranljivost pomeni krhkost, potem je potreben odnos, ki bo sprejemajoč, spoštljiv do stanja, v katerem je ranjeni, da se bo počutil slišane in nagovorjenega. To se pravi, da je treba začutiti ranljivost in krhkost, to pa je mogoče le prek resnične empatične potopljenosti v posameznikovo izkušnjo. Pot je samo v sočutnih odnosih in v spoštljivi drži do izkušnje posameznika, ne glede na to, kakšna ta izkušnja je. To ne pomeni, da je treba zavreči svoja lastna prepričanja in ideale, ampak – morda kljub drugačnemu osebnemu mnenju in pogledu na okoliščine – resnično brezpogojno sprejeti ranjene v njihovi izkušnji; lahko bi rekli: z držo sočutne matere, ki sprejme svojega otroka v vsaki stiski, tudi če dela reči, ki ji niso všeč in se z njimi ne strinja. *Relatio synodi* v 24. členu poudarja: »Cerkve kot zanesljiva učiteljica in skrbna mati ve tudi za slabotnost mnogih svojih otrok, ki imajo težave na poti vere. /.../ Zato je treba, ne da bi zmanjšali vrednost evangeljskega ideala, z usmiljenjem in potrpežljivostjo spremljati možne stopnje rasti oseb, ki se gradijo dan za dnem. /.../ Majhen korak sredi velikih človeških omejitev je lahko Bogu bolj všeč kakor na zunaj neoporečno življenje tistega, ki preživlja svoje dni, ne da bi se spopadal z omembe vrednimi težavami. Vse mora doseči tolažba in spodbuda odrešujoče ljubezni Boga, ki skrivnostno deluje v vsakem človeku, kljub vsem njegovim pomanjkljivostim in prestopkom.« Materinska drža Cerkve je poudarjena v naravnosti k pristopu, ki je potrpežljiv, kakor je potrpežljiva mati, ki spoštuje otroka v njegovi razvojni stopnji in v njegovih sposobnostih, torej v drži,

ki sprejema ljudi v njihovem dejanskem bivanju, jim pomaga pri iskanju, jih hrabri v hrepenenju po Bogu in v želji, da bi se počutili kakor del Cerkve; skrbi tudi tiste, ki imajo za seboj izkušnjo polomije in so v obupnih položajih (*Relatio synodi*, tč. 11).

Cerkev je torej k oznanjevanju evangelija družine poklicana in to naj udejanja »z nežnostjo matere in jasnostjo učiteljice ...« (*Relati synodi*, tč. 29). Kaj pa je pravzaprav mišljeno z nežnostjo in skrbnostjo matere? Kaj sploh pomeni: »biti mati«? Ko razmišljamo o materinski drži, navadno vznikne pred nami romantična podoba, ko se mati in otrok prepletata v globoki povezanosti, v občudovanju in v vzajemni ljubezni. Pokaže se podoba idealne matere, ki otroka neguje, ga ljubkuje, mu je vedno brezpogojno na voljo in se odziva nanj ter pozna vso znanost o vzgoji. Seveda je ob tej podobi tudi otrok idealen. Vendar je realnost drugačna. Idealne in popolne matere ni, je pa pomembno, da je »dovolj dobra«. Mati, ki bi poznala vso teorijo o otroku in o skrbi zanj, bi verjetno otroka kot osebo spregledala. Ne bi ga prepoznala v njegovih resničnih potrebah, ne bi mu dovolila njegovih stisk, vsiljevala bi mu svoje poglede in tako otroka v njegovi ranjenosti in ranljivosti zagotovo ne bi slišala in ne sprejela (Rebula 1998, 69). Nežna in rahločutna mati, ki morda ni popolna, je pa »dovolj dobra« (Winnicott 1986, 63), sprejme otroka, ki morda ni popoln, ki velikokrat dela napake in se vede drugače, kakor si mati želi. Lahko se z otrokom ne strinja, mu pa empatično daje vedeti, da ga razume v njegovi situaciji in doživljanju. Do njega je usmiljena in tudi konkretna: ne obtiči le pri teoretičnih napotkih, kakršne bi morala dajati po neki splošni vzgojni doktrini, ampak so njeni odzivi učinkoviti, saj izvirajo iz dejstva, da otroka resnično pozna in prepozna ter ga tudi spoštuje v tem, kar otrok je; v tej svoji odzivnosti na otroka se ob njem uči »teorije o otroku«.

Pomen sočutnega materinstva in starševske drže, ki najbolje omogoči otrokom primerni razvoj, potrjujejo številne psihološke raziskave. Otroci se ob starših, ki so nanje čustveno uglašeni, odzivni, ljubeči, rahločutni in pozorni, počutijo varno, razvijajo sočutje in ohranjajo živost duha. Otrok začne iz odzivov, ki jih imajo drugi nanj, graditi svojo podobo in vrednost. Zato ni vseeno, kakšni so ti odnosi. V odnosih, ki so prežeti s sočutjem, z nežnostjo, z odsotnostjo manipulacije in ustrahovanja, ki so spoštljivi in iskreni in ki postavljajo primerne meje, se otroci počutijo varno (Poljanec in Simonič 2012, 118). Otroci ob materi, ki je nanje uglašena, odzivna, ljubeča, pozorna in rahločutna, ki pa kljub vsemu stoji za svojimi prepričanji, čutijo sprejetost, iz teh odzivov razvijajo samozavedanje in podobo o sebi. Zato je pomembno, da so odnosi ljubeči, nežni in sočutni, ne pa trdi, mehanski, morda celo naveličani ali zamenarjajoči. Starši, ki resno vzamejo otroka v tem, kakršen je in kar doživlja, ki poznajo njegovo stisko, tudi če se njim morda zdi, da zanjo ni razloga, mu s tem dajejo občutek varnosti v svetu, obenem pa tudi občutek, da je viden in slišan (Gostečnik idr. 2011, 269–270; Simonič in Poljanec 2014, 276), da je spoznan (Thompson 2010, 3); to je temeljnega pomena za občutek svoje lastne vrednosti.

Če naj bo torej pastoralna skrb Cerkve resnično materinska, potem mora vsebovati zgoraj omenjene lastnosti. V takšni drži do sodobnih družin in do njihove ranljivosti sta torej moč in učinkovitost pastoralnega pristopa. Od empatičnega odnosa in od resničnega, pristnega stika, ko drugega zares vidimo in spoznamo, je odvisno, ali se bodo vzpostavile možnosti, da se bodo nagovorjeni resnično čutili vzete resno.

Za resnično empatijo se ni dovolj strinjati, da je empatija pomembna. Iskreno se je treba vprašati: ali smo res čuteči in sprejemajoči do drugačnosti, lahko to drugačnost in ranljivost spoštujemo, tudi če imamo morda sami drugačne standarde (npr. do ločitve, do zunajzakonskih partnerskih zvez itd.)? Tudi mati ima predstave o tem, kakšen naj bi bil otrok, vendar v resnici nima izbire – sprejeti ga mora takšnega, kakor je – je pa prav, da mu da vedeti, kaj želi zanj. Za učinkovito in uspešno izvajanje pastoralnega dela je torej velikokrat ključen zlasti pristop k sočloveku, ki mora temeljiti ne samo na teološkem, didaktičnem, pedagoškem in na psihološkem znanju in tehnikah, ampak je pomembna tudi drža, s katero nekdo pristopa k posamezniku in k skupnosti (Simonič 2010, 192). Tudi *Relatio synodi* zavrača pridigarški pristop k družinam in govori o tem, kako »ne smemo pozabiti, da je Cerkev, ki pridiga o družini, znamenje nasprotovanja« (Relatio synodi, tč. 31). Pristop k družini mora biti zaznamovan s toplino, z razumevanjem, s sočutjem, z empatijo, kakor jo ima mati.

5. Moč empatične pastorale

Biti zmožen empatije pomeni veliko sposobnost vživljanja v stanje sočloveka, občutljivost za stiske sočloveka in upoštevanje njegovega osebnega izkustva, kakršno je, ne pa, kakršno bi moralo biti. Edith Stein (1989, 5), ki empatijo opredeljuje kot naše izkustvo doživljanja drugih, pravi, da je prek empatije mogoče druge brez predsodkov dojeti kot osebe in tudi prepoznati kompleksnost njihovega doživljanja. Pomembno se je približati posameznikovemu položaju, saj to omogoča, da smo dojemljivi in odprti za tisto, kar posameznik čuti, in za način, na kakršnega razume stvari in svet okoli sebe. V praksi Cerkve je torej pomembno, da pri pastoralnem delu z razumevanjem in s sočutjem, torej z empatijo, pristopamo k bližnjim, da razumemo njihove strahove in stiske in jim jih pomagamo nositi (Simonič 2010, 195).

Učinkovita pasterala ne teži samo k prilagajanju konkretnim zunanjim razmeram in potrebam, temveč upošteva tudi osebno izkustvo. Poznavanje sveta, časa in njegovih značilnosti, predvsem človeka kot posameznika in kot vključenega v človeško skupnost, sodi med temeljne kriterije pastoralnega delovanja. To poznavanje človeka je treba obravnavati z dveh plati: najprej človeka kot posameznika, kot osebo, kot enkratno bitje, različno od drugih, z vsem, kar je in ima, nato pa človeka kot člana človeške skupnosti, ki je kot takšen odvisen od zakonitosti družbenega življenja (Valenčič 1996, 140). Pastoralno delo se pri pridobivanju tega poznavanja človeka ne opira zgolj na ozke veščine in tehnike, ampak prihaja do spoznanja, znanja in modrosti tudi po drugih sposobnostih, ki omogočajo pristopi k sočloveku v konkretnih življenjskih razmerah. Med njimi je zagotovo tudi empatija (Simonič 2010, 192).

Med kompetence pastoralnih delavcev poleg osebnih kompetenc, kakor sta prilagodljivost in znanje (npr. osnove didaktike, znanje o svetovalnem procesu itd.), sodi tudi empatija. V luči empatije šele vse druge kompetence dobijo resnično moč, saj empatija omogoča vzpostavitev pristnejšega in globljega stika, v katerem je mogoče uspešneje pristopati k drugemu in se sogovorniku v danem trenutku kar najbolj približati. Pri tem smo spet pri paraleli z materinstvom: mati, ki ima vse kompeten-

ce in znanje o otroku, njega pa v resnici ne začuti, ne zmore v polnosti uresničiti vseh kompetenc v dobro otroka. Resnični stik je še zlasti pomemben pri pastoralnem delu z ljudmi, ki težijo k večji globini. Ti ljudje so namreč toliko občutljivi, da takoj ugotovijo, kdaj so ljudje, ki želijo govoriti o Bogu in posredovati skrivnosti vere, resnično pristni in osebno angažirani. Če namreč ni pristnosti, tudi ni mogoče nekomu zares zaupati in verjeti, tako pa posredovano sporočilo božje besede izgubi težo in pomen, ki ga nosi v sebi. O božji milosti in o bližini Boga ni mogoče govoriti brez pristnega stika med ljudmi in brez osebne topline (Heise 2000, 28–29).

Model empatičnega pastoralnega dela nam posreduje Kristus. Njegove besede, odnos do ljudi, razumevanje dogajanja in metoda dela so za vsakega pastoralnega delavca izreden zgled, kako naj poteka pastoralala. Kristus se sam sklicuje na to, da nam je dal zgled, kako naj tudi mi delamo (Jn 13,15). Kar nekaj je dejanj, s katerimi Kristus opredeljuje in nagovarja pastoralno delo svoje Cerkve in v katerih je mogoče zaslediti empatično držo. Najprej je tu njegovo učlovečenje – inkarnacija. S tem je postal podoben človeku v vsem, razen v grehu; enači se z vsakim posameznim človekom, z njegovo osebno in življenjsko usodo, da bi se lahko tudi človek enačil z njim; sprejema družino, medčloveške odnose, družbo in okolje kot prostor, v katerem se uresničuje odrešenje; sprejema človeške sposobnosti in značilnosti (duhovne, duševne in telesne, kakor so čustvovanje, odzivanje, mišljenje), delo in druge človeške dejavnosti kot obliko spolnjevanja božjega načrta, služenja Očetu in ljudem. Empatija se kaže tudi v njegovi drži: o sebi pravi, da je dobri pastir (Jn 10,1–21). V tej vlogi ga prepoznajo poslušalci. Skrbi za ovce, ki so zašle, ki so izgubljene ali pa ki niso iz tega hleva. V njem, dobrem pastirju, morajo imeti vsi pastirji svoj vzor. Podobna Kristusa, dobrega pastirja, je bila za pastoralne delavce vedno neizčrpen vir navdiha ter zgled in model za pastoralno delo, za odnos do ljudi in za zvesto služenje zlasti malim in zapostavljenim. Nazadnje pa o Kristusovi empatični naravnosti pričajo metode njegovega delovanja. Kristusov način apostolskega delovanja je poučen iz več razlogov: iz njega sije poseben miselni in dejavni pristop; pokaže neposredne metode; odseva časovne razmere, v katerih je živel in se jim prilagodil. V njegovem delovanju obstajajo stalnice, ki so pomenljive za pastoralno delo v vseh časih in razmerah: njegovo pastoralno delo v polnosti upošteva človekovo individualno naravo, obrača se na posameznega človeka, ga kliče in nagovarja, upoštevajoč njegovo individualnost in osebnost, obeleženo s preteklostjo in s sedanjimi razmerami. Kristusov klic je individualne narave, osebne nagovorjenosti ni mogoče prezeti, ljudi zares vidi in ljudje se čutijo spoznane, ne obsojane. To naravo ohrani skozi vse čase in razmere (Valenčič 1996, 44–50).

Kristus vabi k empatični pastoralni. Bolj ko pastoralni delavec sledi Kristusovemu zgledu, bolj je v empatičnem in pristnem, globokem stiku z ljudmi. In bolj ko je sposoben empatije, bolj je uspešen pri nagovarjanju ljudi, učinek pri posredovanju božje besede je večji. Irene Heise (2000, 243) navaja štiri predpostavke, ki so pomembne za empatični pristop v pastoralni praksi:

1. biti sposoben empatije – to pomeni veliko sposobnost vživljanja v stanje sočloveka in občutljivost za stiske sočloveka;
2. sposobnost in pogum za empatično poistovetenje z značilnostmi in življenjskim

položajem sočloveka – to vodi v globok empatični stik;

3. pripravljenost in odločnost, dati na voljo sebe in svoje lastne notranje moči, pri tem pa znatno tvegati tudi svojo ranljivost;
4. pogum, biti nekonvencionalen, iti proti tokovom časa in vzeti v zakup družbene pomanjkljivosti.

6. Sklep

V pastoralni skrbi za družine je bilo že veliko narejenega, obstaja mnogo zgledov dobre prakse in še veliko idej bo. Vendar pa je to, kam in kako bo seme evangelija padlo in obrodilo sad, odvisno od pristnega stika, od vzdušja in od čustvenega naboja, ki spremlja pastoralni trud. Niso dovolj le pripravljenost, oblikovanje smernic in izvajanje pristopov, ampak je v pastoralni praksi Cerkve pomembno, da dušni pastirji in njihovi sodelavci kakor mati, z razumevanjem in sočutjem, torej z empatijo, pristopajo k vernikom in k drugim bližnjim, da razumejo njihove strahove in stiske in jim jih pomagajo nositi. Le s tem pogumom in pripravljenostjo bo duhovna oskrba polnejša in učinkovitejša, božje kraljestvo pa bo vedno bliže.

Reference

- Bahovec, Igor.** 2014a. Sinoda o družini in stanje v Sloveniji: rezultati slovenskega vprašalnika in nekaterih drugih raziskav. *Bogoslovni vestnik* 74:461–478.
- . 2014b. Izzivi vatikanskega pripravljalnega dokumenta sinode o družini: o pogledih na družino in o dinamiki sinodalnega dela. *Bogoslovni vestnik* 74:449–460.
- Collins, Gary R.** 1995. *Family shock: Keeping families strong in the midst of earhtsaking change*. Wheaton: Tyndale House.
- Gostečnik, Christian.** 2008. Družina kot odveza: odrešenjski prostor za razreševanje travmatičnih doživetij. *Bogoslovni vestnik* 68:363–378.
- Gostečnik, Christian, Tanja Repič Slavič, Saša Poljak Lukek in Robert Cvetek.** 2011. Travmatsko izkustvo in dojemanje religioznosti. *Bogoslovni vestnik* 71:265–277.
- Heise, Irene.** 2000. *Einführung in eine Theologie der Empathie*. Dunaj: samozaložba.
- Poljanec, Andreja, in Barbara Simonič.** 2012. Starševstvo kot prostor razvoja empatije pri otroku. *Bogoslovni vestnik* 72:113–122.
- Rahne Mandelj, Tina.** 2015. Prehod v starševstvo kot priložnost za ustvarjanje varne navezanosti v paru in v odnosu z otrokom: proces soustvarjanja ranljivosti. Doktorska disertacija. Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Rebula, Alenka.** 1998. *Globine, ki so nas rodile*. Celovec: Mohorjeva založba.
- Rijavec Klobučar, Nataša.** 2015. The Role of Spirituality in Transition to Parenthood: Qualitative Research Using Transformative Learning Theory. *Journal of Religion and Health* 54. <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10943-015-0088-4#/page-1> (pridobljeno 1. avgusta 2015).
- Simonič, Barbara.** 2010. *Empatija*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Simonič, Barbara, in Andreja Poljanec.** 2014. Building Motherhood in the Young Mothers' Group. *Child Care in Practice* 20:270–285.
- Simonič, Barbara, Tina Rahne Mandelj in Rachel Novšak.** 2012. Religious-Related Abuse in the Family. *Journal of Family Violence* 28:339–349.
- Slovenska škofovska konferenca.** 1993. *Katekizem katoliške Cerkve*. Ljubljana: Družina.
- Stein, Edith.** 1980. *On the problem of empathy*. Washington: ICS Publications.
- Škofovska sinoda.** 2015. *Sinodalno poročilo (Relatio synodi) tretjega izrednega splošnega zasedanja škofovske sinode*. Ljubljana: Družina.
- Thompson, Curt.** 2010. *Anatomy of the soul*. Grand Rapids: Tyndale, Salt river.
- Valencič, Rafko.** 1996. Osnovna pastoralna teologija. Skripta. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta, Oddelek Maribor.
- Winnicott, Donald W.** 1986. *Home is where we start from: Essays by a psychoanalyst*. London: Penguin Books.